

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ УГРУПОВАНЬ ДЛЯ ОБ'ЄКТІВ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

МОТУЗНА О. Є.

асистент кафедри лісового та садово-паркового господарства
Херсонський державний аграрно-економічний університет

КОЛОМІЄЦЬ Р. Д.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Україна

МОХІНА А. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Україна

Формування декоративних угруповань у системі озеленення об'єктів загального користування є важливим напрямом сучасного ландшафтного проєктування, що поєднує естетичні, екологічні та функціональні аспекти організації простору [1]. Декоративні угруповання розглядаються як штучно створені або трансформовані рослинні композиції, сформовані на основі науково обґрунтованого підбору видів, що забезпечують гармонійне поєднання морфологічних, еколого-біологічних і декоративних властивостей рослин [2]. У структурі об'єктів загального користування такі угруповання виконують роль основного композиційного елемента, який визначає просторову організацію території та її візуальне сприйняття.

Теоретичні засади створення декоративних угруповань базуються на принципах ландшафтно-композиційної організації, що включають цілісність, підпорядкованість елементів, масштабність, ритмічність, контраст і нюанс [3,4]. Одним із ключових принципів є забезпечення композиційної цілісності, яка досягається узгодженістю всіх елементів угруповання між собою та з навколишнім середовищем [2]. Важливу роль відіграє також принцип домінант, що передбачає виділення головного композиційного акценту, навколо якого формується структура насаджень [2]. Домінанта може бути представлена окремим деревом, групою рослин або архітектурним елементом, який підсилюється рослинним оточенням.

Не менш значущим є принцип ритму, що проявляється у повторюваності елементів композиції та створює відчуття впорядкованості простору [4]. Ритмічні ряди можуть формуватися за рахунок однакових або подібних за формою і розмірами рослин, а також шляхом чергування різних видів із певною закономірністю. Контраст і нюанс, як композиційні прийоми, використовуються для підсилення виразності угруповань. Контраст досягається шляхом поєднання рослин із різними формами крони, кольором листя або текстурою, тоді як нюанс передбачає використання близьких за характеристиками видів для створення м'яких переходів.

Особливе значення у формуванні декоративних угруповань має принцип ярусності, який забезпечує просторову глибину композиції та підвищує її екологічну ефективність [5]. Ярусна структура передбачає поєднання дерев, кущів і трав'янистих рослин, що дозволяє максимально використовувати вертикальний простір і створювати більш стійкі фітоценози. При цьому важливо враховувати біологічну сумісність видів, їх вимоги до комплексу екологічних факторів конкретної місцевості.

У контексті об'єктів загального користування особливого значення набуває функціональна роль декоративних угруповань [6]. Вони виконують санітарно-гігієнічні функції, зокрема очищення повітря, зниження рівня шуму та регулювання мікроклімату [7]. Крім того, рослинні композиції сприяють зонуванню території, відокремлюючи транзитні зони від рекреаційних, а також створюючи комфортні умови для відпочинку населення [8]. Важливою є і соціальна функція, оскільки озеленені простори сприяють підвищенню якості життя та формуванню естетичного середовища.

Формування декоративних угруповань на об'єктах загального користування півдня України має свої специфічні особливості, зумовлені природно-кліматичними умовами регіону. Клімат характеризується високими температурами в літній період, недостатньою кількістю опадів і частими вітрами, що зумовлює необхідність використання посухостійких і вітростійких видів рослин. У зв'язку з цим важливим є принцип екологічної доцільності, який передбачає добір асортименту рослин із урахуванням їх адаптаційних можливостей [9, 10]. Доцільним є також використання інтродукованих видів, які добре зарекомендували себе в умовах південного клімату.

Значну роль відіграє принцип безперервної декоративності, що передбачає підбір рослин таким чином, щоб композиція залишалася привабливою протягом усього року [2]. Це досягається за рахунок поєднання видів із різними періодами цвітіння, декоративним листям і виразною зимовою структурою. Особливу увагу слід приділяти використанню вічнозелених рослин, які забезпечують декоративність композиції в зимовий період.

У сучасному ландшафтному проектуванні дедалі більшого значення набуває принцип сталого розвитку, що передбачає створення насаджень із мінімальними витратами на догляд і максимальним екологічним ефектом [11]. Це включає використання локальних видів, оптимізацію водоспоживання та впровадження природоорієнтованих рішень, таких як дощові сади або системи поверхневого зрошення. У цьому контексті декоративні угруповання розглядаються не лише як естетичний елемент, а як складова міської екосистеми.

Важливим аспектом є також врахування просторово-планувальної структури території [1]. Декоративні угруповання повинні гармонійно вписуватися в існуючу мережу елементів благоустрою міста. При цьому необхідно забезпечити зручність пересування, оглядовість і безпечність

простору. Особливу увагу слід приділяти формуванню візуальних осей і перспектив, що підсилюють композиційну виразність території.

Отже, теоретичні основи створення декоративних угруповань для об'єктів загального користування півдня України ґрунтуються на комплексному підході, що поєднує принципи ландшафтної композиції, екологічної доцільності та функціональної організації простору. Врахування природно-кліматичних умов регіону, а також сучасних тенденцій у ландшафтному дизайні дозволяє створювати стійкі, естетично привабливі та функціонально ефективні зелені насадження. Реалізація цих принципів сприятиме підвищенню якості міського середовища та формуванню комфортних умов для життя населення.

Список використаних джерел

1. Кучерявий В.П., Кучерявий В.В. Озеленення населених місць: Підручник. Львів: Світ. 2019. 458 с.
2. Бойко Т. В., Бойко П. П. Довідник ландшафтного дизайнера. Херсон: Олді плюс, 2024. 203 с.
3. Семенюк С., Мотузна О. Підбір асортименту рослин різного функціоналу для озеленення дошкільних навчальних закладів. Таврійський науковий вісник. 2025. №146. Ч.2. 243-250.
4. Крижанівська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну. Київ: Ліра-К, 2014.
5. Кучерявий В. П. Ландшафтна архітектура. Львів: Новий Світ-2000, 2018.
6. Коноваленко О.В. Роль зелених насаджень у формуванні екологічного каркасу міських територій. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2018. Т. 28, № 1. 120–127.
7. Бойко Т., Дементьєва О., Бойко П. Фітомеліоративні функції зелених насаджень як фактор сталого розвитку Херсонської області. Матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії». Збірник наукових праць. Переяслав Хмельницький, 2019 р. 17-18.
8. Бойко Т., Бойко П. Екосистемні послуги зелених насаджень—основа формування екологічної компоненти сталого розвитку урболандшафтів. Таврійський науковий вісник. 2025. №145. Ч.1. 325-331.
9. Бойко Т.О., Бойко П.М. Аналіз деревних рослин паркових насаджень міста Херсон. Theoretical foundations of engineering. Tasks and problems: collective monograph. Boston: Primedia eLaunch, 2021. 12–18.
10. Степаненко О.С., Бондаренко О.Ю. Асортимент квітково-декоративних рослин клумб Київського району м. Одеса. Актуальні питання біологічної науки. 2025.
11. Boiko T. The recreation role of green plantations of the Kherson region. Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la III conférence scientifique et pratique internationale, Paris, 8 juillet 2022. Paris-Vinnytsia: La Fedeltà & Plateforme scientifique européenne, 2022. 130-131.
12. Бойко Т., Мотузна О., Панов Є. Концептуальні рішення застосування лікарських рослин в озелененні функціональних зон міста Кропивницький. Таврійський науковий вісник. 2025. №146. Ч.1. 306-314.